

Становище
на Лабораторията за научно-приложни изследвания
VUZF Lab към Висшето училище по застраховане и финанси
по Проекта на Закон за изменение и допълнение на Търговския закон

(предложен за обществена консултация от Министерството на правосъдието, дата на откриване 26.02.2021 г., дата на приключване 29.03.2021 г.)

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

Лабораторията за научно-приложни изследвания (VUZF Lab) към Висшето училище по застраховане и финанси има за цел да бъде в полза на бизнеса и държавните институции чрез научно-приложно сътрудничество, което се изразява в изготвяне на анализи и извършване на научноизследователска, консултантска и проектна дейност.

С настоящата позиция бихме искали да изразим становище по предложените промени в Търговския закон, които имат за цел цялостно подобряване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация в България.

Основните бележки на VUZF Lab се изразяват в следното:

1. В мотивите на ЗИД на ТЗ се посочва, че промените са съобразени с изискванията на Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно някои аспекти на дружественото право и на Директива (ЕС) 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 (Директива за реструктурирането и несъстоятелността).

Директивите са влезли в сила и следва да бъдат въведени във вътрешното законодателство на държавите членки, включително и на Република България.

2. В предложения ЗИД на ТЗ не са въведени следните разпоредби от посочените директиви, които пряко са свързани с производството по несъстоятелност.

2.1. От Директива (ЕС) 2017/1132:

- а) не е въведен чл. 22 от директивата относно изпълнение на задължението за изграждане на „Система за взаимно свързване на регистрите“;
- б) не е въведен чл. 27 от директивата относно определянето на „Лица, изпълняващи формалностите за оповестяването“;
- в) не е въведен чл. 98 от директивата, в който е предвидено задължение за синдиците да защитават правата на работниците в производството по несъстоятелност;
- г) не са въведени разпоредбите на чл. 99, чл. 100 и чл. 101 от директивата, които предвиждат средства за защита правата на кредиторите, които притежават ценни книжа на дружества в процедура по несъстоятелност.

2.2 От Директива (ЕС) 2019/1023

- а) в ЗИД на ТЗ не са предвидени разпоредби, които да посочват, че спрямо застрахователни или презастрахователни предприятия няма да се прилагат производства, посочени в чл. 1, т.2, б. „а“ от директивата;
- б) не са въведени в ТЗ определенията на понятията „преструктуриране“, „тест за висшия интерес на кредиторите“ и „пълно опрощаване на задълженията“, които са предвидени в чл. 2, подточки 1, 6 и 10 и от Директивата и следва да се съдържат и в ТЗ, с цел хармонизирането му с правото на ЕС;
- в) не е въведен чл. 3 от директивата, в който са посочени инструментите за ранно предупреждение, които индикират обстоятелствата, от които може да произтече вероятност за несъстоятелност, и може да сигнализират, че са необходими незабавни действия спрямо дадена фирма;

г) не са въведени разпоредбите на директивата, относно изработването на „Рамки за превантивно реструктуриране“, уредени в дял втори на директивата.

В допълнение към гореизложеното, нашият екип отправя следните коментари по предложението за изменение на ТЗ:

Направеното предложение за изменението на ТЗ по отношение на несъстоятелността цели бързина и преодоляване на процесуални пречки за бързото развитие на производството. На места обаче предложената правна уредба отива твърде далеч, променяйки утвърдени от теорията и съдебната практика положения. По този начин възникват нежелани правни последици, които вместо да насърчат реструктурирането на предприятието на търговеца, имат потенциал да нарушат принципа *pari passu* при третирането на кредитора или дори да увредят масата на несъстоятелността. В същото време липсват важни промени, продиктувани от Директива (ЕС) 2019/1023, които да насърчат преговорите и по-лесното одобряване на плана за реструктуриране от страна на различните класове кредитори.

2. Неприемливо е предложението за изменение на чл. 646, ал. 2 ТЗ, което предвижда отпадане на началната дата на неплатежоспособност/свръхзадълженост като елемент от фактическите състави на преферентните и отменителните иски по чл. 646, ал. 2 ТЗ и чл. 647, ал. 1 ТЗ. Предлогът в мотивите: „по-голяма бързина на производствата по несъстоятелност“, а именно постигане на „по-бързото стабилизиране на решението за откриване на производството по несъстоятелност“ - не оправдава избрания подход. Предложеното изменение би заличило разликата между преферентните и отменителните иски, която е обсъждана от теорията и закрепена в съдебната практика. Съществуването на „подозрителен период“ в производството по несъстоятелност изпълнява важни обществени функции – а именно: запазване на равнопоставеността при удовлетворяване на кредиторите на несъстоятелността. По никакъв начин премахването на „подозрителния период“ не е в синхрон с целите на Директива (ЕС) 2019/1023, а именно – даване на възможност на изпадналия търговец да се реструктурира ефективно и да запази бизнеса си. В случай на обезпечаване на предходен дълг на длъжника например, не е налице редукция в масата на несъстоятелността. Чрез извършването на сделка с преферентен ефект длъжникът облагодетелства един измежду кредиторите си, позволявайки му да заобиколи реда за удовлетворяване, уреден в чл. 722 ТЗ.

По този начин се накърнява *pari passu* принципът в производството по несъстоятелност. В практиката проблемът с „подозрителния период“ се крие в правилното определяне на началната дата от страна на съда. В някои хипотези, както е описано и в мотивите, могат да възникнат негативни последици за някои категории кредитори – напр. банките, които са получили обезпечения от търговеца след началната дата на неплатежоспособност/свръхзадълженост. Това обаче, не е основание за цялостна промяна на института на относителните искиове чрез промяна на техния фактически състав.

3. Намаляването на съдебни такси, приложими за отменителните искиове и удължаването на преклузивния срок за предявяване на специалните искиове по чл. 649, ал. 1 за защита на масата на несъстоятелността е приветствано изменение.

4. Неприемливо е изменението на чл. 637, ал. 1 ТЗ с откриване на производството по несъстоятелност да се прекратяват арбитражните производства по имуществени граждански и търговски дела. Целта – предотвратяване на злоупотребата с право – не оправдава избрания законодателен подход, тъй като може да засегне легитимни интереси на определени кредитори и на трети лица. Неприемливо е да бъдат подценявани едноинстанционните арбитражни производства в сравнение с триинстанционните съдебни такива, имайки предвид, че в сферата на международната търговия арбитражът е предпочитан начин за решаване на спорове.

5. С оглед по-доброто транспониране на Директива (ЕС) 2019/1023 законодателят е можело да обърне повече внимание на одобрението на плана за реструктуриране, като изясни какво представлява „*теста за висшия интерес на кредиторите*“, т.е. несъгласните с плана кредитори с право на глас да бъдат третираны поне толкова благоприятно, колкото всеки друг клас от същия ранг, и по-благоприятно от всеки по-нисък клас;

6. Нужно е внимателно определение на понятията „неплатежоспособност“, „свръхзадълженост“ и „*застрашаващата (вероятна) неплатежоспособност*“.

7. С оглед разпоредбите на Директива (ЕС) 2019/1023 от особена важност е въпросът за необходимото мнозинство за приемането на плана. В момента в производството по несъстоятелност ТЗ изисква тройно мнозинство: 1) във всеки клас мнозинство повече от

половината от вземанията в класа, 2) във всеки клас минимум 3/4 от броя кредитори, и 3) повече от 3/4 от вземанията на всички кредитори, като не се вземат предвид гласовете на кредиторите, които са свързани лица с длъжника (чл. 789, ал. 3 и 4 ТЗ). За да бъде облекчена процедурата, би трябвало да отпадне концепцията за *многостепенното мнозинство*, а да бъде предвидено, че за приемане на плана за реструктуриране е достатъчно във всеки клас кредитори одобряващите плана членове на групата да са най-малко $\frac{3}{4}$ (т.е. 75 %) от правата на глас в тази група, зависещи от размера на вземанията.

Оставаме на разположение да окажем необходимото експертно научно-практическо съдействие в процеса на съгласуване на промените в ТЗ, ако се прецени за необходимо.

С УВАЖЕНИЕ,

ДОЦ. Д-Р ГРИГОРИЙ ВАЗОВ

РЕКТОР НА ВУЗФ

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР НА VUZF LAB